

Kommunalt beredskab - Vold og overgreb mod børn og unge

Indholdsfortegnelse

Kommunalt beredskab - Vold og overgreb mod børn og unge.....	1
Indledning	2
Definitioner	3
Seksuelle overgreb	3
Fysisk vold	3
Psykisk vold.....	3
Grooming	4
Digitale overgreb og krænkelser	4
Sextortion	4
Tidlig opsporing, tegn og signaler	5
Tegn på fysisk og psykisk vold	5
Risikofaktorer.....	6
Særligt om børn og unge med handicap.....	6
Forebyggelse	7
Tag stilling lokalt	7
Forebyggende indsatser	7
Det tværfaglige samarbejde i Slagelse kommune	8
Underretningspligt.....	9
Særligt omkring vold og overgreb	9
Handlevejledning.....	10
Bekymring	10
Konkrete handleanvisninger ved bekymring.....	10
Mistanke og konkret viden	10
Konkrete handleanvisninger ved mistanke og viden	10
Pressehåndtering	14
Særlige sager.....	14
Vigtige oplysninger og kontakter	14
Vidensgrundlag for beredskabet	15
Bilag 1: Bekymringsbarometer	16
Bilag 2: Handleplan	17
Bilag 3 - Actioncard	18

Indledning

Som voksne har vi ansvar for at beskytte børn og unge, både vores egne og dem vi tager hånd om som professionelle, særligt når det handler om så alvorlige emner som vold og overgreb. Vold og overgreb kan have vidtrækkende konsekvenser for børn og unge. Som voksne og fagpersoner har vi ansvaret for at bidrage til, at vi så tidligt som muligt bliver opmærksomme på og reagerer, hvis børn og unge udsættes for vold eller seksuelle overgreb. Det kræver viden, kompetencer og handlingsmuligheder.

Slagelse Kommunes beredskabsplan for forebyggelse af vold og overgreb gennemgår en række områder, der har betydning for forebyggelse og opsporing af overgreb mod børn og unge og for behandlingen af mistanke om overgreb mod børn og unge.

Beredskabsplanen retter sig mod ledere og ansatte på hele børne- og ungeområdet fra 0-18 år.

Formålet med beredskabsplanen er:

- at fagpersoner bliver bedre til at forebygge, opspore og håndtere sager, hvor børn og unge udsættes for vold og overgreb
- at fagpersoner får tilstrækkelig viden til at reagere i situationer omkring vold og overgreb.
- at fagpersoner arbejder tværfagligt og tværsektorielt i håndteringen af sagerne
- at fagpersoner bliver i stand til at iværksætte en faglig kvalificeret indsats
- at der sikres en hurtig, ensartet og professionel håndtering af sager, der vedrører vold eller overgreb.

•

Beredskabsplanen tager udgangspunkt i SISO's (Videnscenter for sociale indsatser ved seksuelle overgreb mod børn) anbefalinger for beredskab og indeholder:

- Definitioner og begreber
- Tidlig opsporing af tegn og signaler på, at et barn/ung har været udsat for vold eller overgreb.
- Forebyggelse
- Lovgivning om underretningspligt
- Handlevejledninger, herunder helt konkrete anvisninger
- Vidensgrundlag

Beredskabsplanen har sit afsæt i Slagelse kommunes gældende børne- og ungepolitik.

Beredskabsplanen er udarbejdet iht. Barnets Lov §15, stk. 2 og skal revideres minimum hvert fjerde år.

Definitioner

For at kunne observere og reagere på viden eller mistanke om vold og overgreb er det nødvendigt at have en baggrundsviden om emnerne. Selvom det ikke er de enkelte fagpersoners ansvar at vurdere, hvilke overgreb, der er tale om i en given situation, så vil det være hjælpsomt at vide lidt om typer af vold og overgreb.

Seksuelle overgreb

Et seksuelt overgreb sker, når et barn eller en ung inddrages i en seksuel aktivitet, som barnet/den unge ikke kan forstå rækkevidden af og ikke udviklingsmæssigt er parat til og derfor heller ikke samtykker til. Det seksuelle overgreb kan begås af en voksen eller et andet barn/ungt menneske. Krænkeren udnytter det tillidsbundne forhold til barnet eller den unge til at begå overgrebet med krænkelse af barnets eller den unges integritet som konsekvens.

I beredskabet er der tale om en bred definition af seksuelle overgreb, der strafferetligt spænder fra fysiske til digitale og verbale krænkelser:

- **Voldtægt.** Et fysisk overgreb hvor barnet eller den unge udsættes for en seksuel handling, som denne ikke har givet samtykke til.
- **Seksuelt forhold til en mindreårig.** Samleje eller et andet seksuelt forhold mellem en voksen og et barn under 15 år – kan dog være op til 18 år, hvis barnet/den unge er i en relation til den voksne, som i lovgivningen kaldes "betroet til undervisning eller opdragelse".
- **Blufærdighedskrænkelse.** Fysisk, verbal og/eller non-verbal krænkelse af barnet/den unge i form af fx blotteri, beføling, beluring, ikke-samtykke baseret deling af intime billeder eller anden uønsket seksuel opmærksomhed.
- **Incest.** Samleje eller andet seksuelt forhold mellem barnet/den unge og en slægtning i opadstigende linje. Ligeledes et seksuelt forhold mellem søskende.
- **Køb af seksuelle ydelser.** Køb af seksuelle ydelser med et barn eller en ung under 18 – eller medvirken hertil.

Fysisk vold

Fysisk vold er defineret som en handling, hvor barnet eller den unge udsættes for en fysisk skadende eller smertende adfærd, som krænker dennes integritet. Volden kan tage form af fx slag, rusk, bid, kvælning, skoldning eller forgiftning og kan både være en intenderet handling eller ske i affekt. Ligesom med seksuelle overgreb kan fysisk vold begås af både en voksen eller et andet barn/ungt menneske. Strafferetligt varierer fysisk vold i både grovhed og type. Der skelnes fx mellem simpel og grov vold.

Psykisk vold

Psykisk vold er et gentaget mønster af handlinger, hvori barnet eller den unge verbalt og/eller non-verbalt bliver nedgjort, ydmyget, truet, manipuleret eller isoleret.

Psykisk vold grænser op til og overlapper med andre voldsformer som digital vold, social kontrol og stalking. Samtidig kan den også optræde med andre voldsformer som fx fysisk og seksuel vold. Ligesom med seksuelle overgreb og fysisk vold kan psykisk vold begås af både voksne (fx forældre, primære omsorgspersoner, frivillige) og andre børn og unge.

Siden 2019 har psykisk vold været en strafbar handling i Danmark. Selvom psykisk vold altid er skadende for barnets udvikling af et positivt selvbillede, er det dog ikke alt psykisk vold som er strafbart.

Grooming

Grooming er et engelsk ord, der dækker over den strategiske manipulation og forførelse, som en seksuel krænker bruger for at få et barn eller en ung til at overskride sine grænser. Begrebet grooming dækker over forskellige måder, hvorpå en krænker søger at opbygge et tillidsforhold til et barn eller en ung med den hensigt at komme tæt nok på barnet til at kunne begå overgreb eller på anden vis krænke. Ofte vil krænkerne lede efter børn eller unge, som søger opmærksomhed og venlighed.

Grooming kan finde sted overalt, hvor en krænker vil søge at opnå barnets tillid. Det kan være et barn i krænkerens nærhed: Familie, nabo, bekendtskab, fagpersoner osv. Selve groomingen kan foregå over lange perioder, hvor den voksne langsomt rykker barnets grænser for, hvad der er i orden. Voksne, som ønsker seksuel kontakt med børn, vil typisk indrette deres liv, så de får mulighed for at omgås børn. De vil opsøge børn, dér hvor børn færdes, hvad enten det er i skoler, fritidsordninger, som led i særlige aktiviteter for børn og unge eller på internettet.

Det er vigtigt for fagpersoner at kende til grooming, så man kan spotte tegn på børn, der udsættes for forsøg på grooming og derved kan forebygge seksuelle overgreb.

Digitale overgreb og krænkelser

Digitale medier har åbnet nye muligheder for, at seksuelle digitale overgreb kan finde sted, eftersom internettet og mobiltelefoner er en helt naturlig del af børn og unges hverdag. Grooming nævnes ofte i sammenhæng med digitale medier, hvor den voksne på nettet eller via chat – ligeledes onlinespil med chatfunktioner – kan udgive sig for at være et barn eller en ung og dermed opnå kontakt til et barn med den hensigt at begå overgreb. Når grooming ofte foregår via internettet, skyldes det, at det er let at skabe kontakt via internetchat, hvor formålet netop er at være i kontakt, og hvor den voksne lettere end ved andre former for kontakt kan skjule eller sløre sin identitet.

Den voksne vil gradvist skabe en (nær) følelsesmæssig relation baseret på fortrolighed og afhængighed, hvorpå den voksne vil begynde at afprøve relationens bæredygtighed, fx ved at fremsætte forskellige krav og ønsker, ligesom den voksne vil berøre seksuelle emner og afprøve barnets seksuelle grænser.

Det er væsentligt, at alle børn såvel som voksne ved, at det er ulovligt at dele billeder, film, optagelser og lignende med krænkende indhold – herunder at dele billeder af andre.

Sextortion

Sextortion er sammensat af "sex" og af det engelske ord for afpresning "extortion" og betegner trusler mod et barn om offentliggørelse af billeder eller videoer, hvis barnet ikke adlyder, til måske i sidste ende at mødes for at begå et seksuelt overgreb mod barnet. Sextortion kan også dække over trusler om at offentliggøre billeder eller videoer, hvis barnet ikke betaler.

Tidlig opsporing, tegn og signaler

Tidlig opsporing af vold og seksuelle overgreb er essentielt i arbejdet med børn og unge. Jo før man opdager noget og reagerer, desto bedre er muligheden for at hjælpe. Derfor er det vigtigt at kende til de tegn og signaler børn *kan* vise, når de udsættes for overgreb.

Det er vigtigt at understrege, at der ikke findes en tjekliste eller entydige signaler på, at et barn eller en ung har været udsat for overgreb. Uagtet hvor erfaren man er som fagperson, vil det være svært at gennemskue baggrunden for børn og unges reaktioner og det er vanskeligt at identificere, hvilke tegn og signaler, der kan skyldes overgreb og hvilke reaktioner, der kan skyldes fx mistrivsel.

Man skal være opmærksom på, at tegn og signaler afhænger af børn og unges alder, modenhed og af konteksten. Det er vigtigt altid at forholde sig undersøgende til de tegn og signaler, som et barn/en ung udviser og vurdere det i et helhedsperspektiv.

Tegn på seksuelle overgreb

Følgende tegn og signaler kan forekomme i forbindelse med seksuelle overgreb:

- Påfaldende og ikke alderssvarende seksualiseret adfærd
- Ikke alderssvarende viden om seksuelle emner
- Ikke alderssvarende interesse i forhold vedr. egen eller andres seksualitet
- Svage personlige grænser
- Grænseoverskridende adfærd
- Pludselig ændret adfærd
- Påfaldende påklædning eller kropsattitude
- Fysiske tegn, fx blå mærker
- Pludselig eller påfaldende modvilje mod at være sammen med en bestemt person
- Pludselig eller påfaldende modvilje mod at være sammen med personer af et bestemt køn
- Regredierende adfærd (udviser adfærd, der er yngre end alderssvarende)
- Enten udadreagerende adfærd med aggressivitet eller indadvendt adfærd med tilbagetrækning
- Overtilpassethed
- Opmærksomhedsvanskeligheder
- Vanskeligheder med affektregulering
- Ufrivillig vandladning eller afføring
- Somatiske symptomer (kropslige symptomer fx klage over mavepine)
- Angst, opgiveness eller depressive symptomer
- Selvskadende adfærd (fx cutting)
- Selvmordsadfærd
- Søvnforstyrrelser
- Spiseforstyrrelser

Er man i tvivl om, hvorvidt der er tale om bekymrende adfærd, kan man tage udgangspunkt i materiale udviklet af Januscentret. Se her <https://xn--fnix-hovedstaden-lxb.dk/bekymringsbarometer/> eller bilag 1.

Tegn på fysisk og psykisk vold

Mange af de tegn, der kan forekomme i forbindelse med seksuelle overgreb, er de samme for børn og unge, der har været udsat for psykisk eller fysisk vold. Ud over de tegn der beskrives i ovenfor, skal man også være opmærksom på nedenstående i forhold til, om et barn er udsat for fysisk vold:

- Mærker efter slag (med hånd eller redskaber), brændemærker, sår på kroppen og lign.

- Skader efter rusk, kast og spark
- Mærker efter kvælningsforsøg
- Brud på arme, ben, kraveben eller andre knoglebrud

Generelt er det vigtigt at huske på, at ikke al vold kan ses. Fysisk vold efterlader ofte mærker på kroppen, men mærkerne vil i mange tilfælde være skjult under tøjet.

Psykisk vold efterlader ikke synlige mærker uden på kroppen, men der sker skade på barnets/den unges psykiske/mentale udvikling – og skaden kan være lige så omfattende som ved fysisk vold.

Risikofaktorer

En SFI-undersøgelse fra 2016, "Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge i Danmark", beskriver, at vold og seksuelle overgreb finder sted i alle typer af familier. Dog fremgår det af undersøgelsen, at børn er i særlig risiko for den særligt grove vold i familier, hvor forældrene har lav uddannelse, ringe tilknytning til arbejdsmarkedet, og hvor de tillige har psykisk sygdom, er selvmordstruede eller er misbrugende. Vold og seksuelle overgreb sker ligeledes hyppigere i brudte familier. Endelig, i forhold til etnicitet, peger undersøgelsen på, at børn og unge med anden etnisk baggrund i højere grad end etnisk danske børn lever med vold over længere tid. Ser vi på køn, er det især drenge, der udsættes for den personfarlige vold, hvor gerningsmanden dømmes, mens det særligt er piger, der er udsat for uønskede seksuelle hændelser og overgreb. Dog er drenge i risiko for at møde krænker af samme køn¹.

Ingen enkeltstående faktorer kan forklare, hvorfor nogle børn og unge udsættes for overgreb. Udenlandske undersøgelser viser, at centrale risikofaktorer for børnemishandling knytter sig til forældrekaraktistika som begrænset uddannelse, en historie med misbrugsproblemer, psykiske lidelser eller antisocial adfærd og kriminalitet. Men også andre forhold hos forældre kan øge risikoen for, at barnet bliver mishandlet. Det kan for eksempel være barndomserfaringer med mishandling, særlige personlighedstræk eller involvering i partnervold. Undersøgelser viser også, at næsten uanset, hvilken mishandlingsform der er tale om, stiger risikoen for børnemishandling med antallet af risikofaktorer. Det er overordnet set de samme sociale karakteristika, som øger risikoen for, at børn og unge bliver udsat for alvorlig eller langvarig fysisk vold og seksuelle overgreb. Køn fremstår dog som en væsentlig undtagelse, idet det at være en pige er en væsentlig risikofaktor for at blive udsat for seksuelle overgreb².

Særligt om børn og unge med handicap

Børn og unge med handicap eller funktionsnedsættelser har forøget risiko for at blive udsat for vold eller seksuelle overgreb i forhold til børn og unge uden handicap³. Af SFIs børneforløbsundersøgelse ses, at væsentligt flere børn med handicap har været udsat for overgreb end børn uden handicap.

¹ SFI's undersøgelse "Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge i Danmark 2016"

² <https://www.vive.dk/da/udgivelser/fysisk-vold-og-seksuelle-overgreb-mod-boern-bxqe7qk/>

³ <https://www.vive.dk/media/pure/bxqmjqzk/837013>

Forebyggelse

Forebyggelse handler i denne beredskabsplan om at forhindre, at børn og unge udsættes for vold og overgreb, mens tidlig opsporing, som nævnt tidligere, handler om hurtigt at finde de børn og unge, der bliver eller er blevet udsat for vold og overgreb.

I Slagelse kommune ønsker vi en systematisk forebyggelse af vold og overgreb, som tager udgangspunkt i de værdier, der er beskrevet i den gældende børne- og ungepolitik:

- Alle forældre har en rolle og et ansvar
- Alle børn og unge har potentiale
- Alle børn og unge har behov for samhørighed og venskab
- Alle børn og unges fortjener hjælp, nærvær og oprigtig interesse
- Alle børn og unges mening er værdifuld
- Alle børn og unge skal tilbydes motiverende læringsmiljøer

Når disse omsættes til praksis i de lokale miljøer af de aktører, som er omkring børn og unge i det daglige, vil der være et godt udgangspunkt for både forebyggelse og tidlig opsporing.

Helt centralt er det, at der i institutionerne omkring børn og unge er et åbent og dialogbaseret miljø, så både børn, unge, forældre, medarbejder og ledelse kan sætte ord på bekymringer. Endvidere er det vigtigt, at der er gode procedurer ved ansættelse af medarbejdere og at der er et fokus på, hvordan børn og voksne er sammen på en måde, som understøtter ovennævnte værdier.

Forebyggelse kan ske på mange måder. F.eks. kan det dreje sig om:

- Åbenhed og omsorg i børn og unges miljøer, der skaber en fortrolighed mellem forældre, børn/unge, medarbejdere og ledelse.
- En pædagogik, som understøtter børnenes mulighed for udvikling. Herunder at styrke den enkeltes selvværd, kropsforståelse og en bevidsthed om egne rettigheder.
- Klare 'spilleregler' for de voksnes omgang med børn og unge.
- Vidensbaserede drøftelser: At både leder og medarbejdere er klædt fagligt på til at spotte tegn og signaler, men også ved, hvordan de skal reagere korrekt.

Tag stilling lokalt

I Slagelse kommune skal alle, som arbejder med børn og unge fra 0-18 år én gang om året i fællesskab med de aktører, som er væsentlige for den enkelte institution eller tilbud, gennemgå en lokal handleplan til forebyggelse af vold og overgreb. Aktører kan være daginstitutionsbestyrelser, skolebestyrelse, ansatte, børn, unge, forældre, andre kommunale samarbejdspartnere (klubber, KPE, PPR mv.). Handleplanen er vedlagt beredskabsplanen som bilag 2.

Men lokale handleplaner sikres, at vi både omsætter den gældende børne- og ungepolitik i Slagelse kommune til konkret handling, men også at vi har et særligt fokus på områder, som er vigtige i forebyggelse af vold og overgreb.

Forebyggende indsatser

I Slagelse kommune anbefales alle dagtilbud, skoler og klubber at tage stilling til et systematisk arbejde med ovenstående anbefalinger til den gode forebyggelse. Mange steder er der faste planer for, hvordan det gøres allerede, andre steder er man i gang med at skabe en fast ramme jf. afsnittet "tag stilling lokalt".

I Slagelse kommune er der allerede tilbud, f.eks. via Den Kriminalpræventive Enheds forebyggende undervisning, PPR, Sundhedsplejen, med klubmedarbejdere, pædagoger og lærere, som arbejder f.eks. med Sund sammen, handleplaner på baggrund af TOPI klassefællesskab, accept af forskellighed og individets rettigheder. Ligeledes afprøves der koncepter til netop forebyggelse af problemer med f.eks. mental sundhed, mobning og mistroivsel. Et eksempel på dette er "MOT", som træner udskolings elever i at sige fra, i at hjælpe andre og følge deres drømme. Et andet eksempel er "Diamantforløbene", hvor bl.a. PPR og nøglepersoner (medarbejder, AKT o.lign) i de forskellige institutioner er blevet uddannet i arbejdet med børn og unges fællesskabsfølelser, følelsesmæssige reaktioner og trivsel – med et særligt fokus på de børn og unge, som reagerer udadrettet.

Er man i udviklingsfasen omkring at lave en lokal plan er anbefalingen, at man arbejder med Red Barnets indsats "Stærke sammen", som kan være med til at skabe en stærk kultur mod vold og overgreb. "Stærke sammen er en indsats, der består af undervisningsmaterialer til dagtilbud, indskoling, mellemtrin og udskoling – og desuden videoer, oplæg og podcasts til fagpersoner. Gennem "Stærke Sammen" får børn i alle aldre mulighed for at blive klogere på temaer som egne grænser, tryghed, følelser og fællesskab. Forløbet er med til at opbygge børnenes modstandskraft og robusthed med formålet af forbygge vold og overgreb.

Du finder "Stærke Sammen " her: <https://skole.redbarnet.dk/indsatser/staerke-sammen/>

Det tværfaglige samarbejde i Slagelse kommune

I Slagelse kommune er arbejdet omkring børn og unge på almenområdet inddelt i distrikter med lokale mødestrukturer både i daginstitutioner og på skoler – og på tværs af distrikterne. Disse mødestrukturer vil også være rammen for arbejdet med tidlig opsporing og forebyggelse af vold og overgreb.

Aktører i forebyggelsen er bl.a. vuggestuer, dagpleje, børnehaver, klubber, SFO, skoler, KPE, Sundhedsplejen, PPR, myndighedsrådgivere fra Børn og Unge og alle andre, som arbejder med trivsel.

Underretningspligt

Alle har pligt til at underrette de sociale myndigheder, hvis de får kendskab til vold eller overgreb mod et barn eller en ung, dette jf. §135 i Barnets Lov.

§ 135. Den, der får kendskab til, at et barn eller en ung under 18 år fra forældrenes eller andre opdrageres side udsættes for vanrøgt eller nedværdigende behandling eller lever under forhold, der bringer barnets eller den unges sundhed eller udvikling i fare, har pligt til at underrette kommunen.

Efter §133 i Barnets Lov har fagpersoner en skærpet underretningspligt.

§ 133. Personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv, skal underrette kommunalbestyrelsen, hvis de under udøvelsen af tjenesten eller hvervet får kendskab til eller grund til at antage, at

- 1) et barn eller en ung under 18 år kan have behov for støtte efter denne lov,
- 2) et barn umiddelbart efter fødslen kan få behov for støtte efter denne lov på grund af de kommende forældres forhold,
- 3) et barn eller en ung under 18 år kan have behov for støtte efter denne lov på grund af barnets eller den unges ulovlige skolefravær eller undladelse af at opfylde undervisningspligten eller
- 4) et barn eller en ung under 18 år har været udsat for overgreb.

Hele § kan læses her: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2023/721>

Den skærpede underretningspligt er personlig og den enkelte medarbejder er ansvarlig for at reagere og handle på sin egen bekymring.

Særligt omkring vold og overgreb

Som fagperson må du ikke orientere forældrene om, at du vil lave en underretning ved mistanke eller viden om vold og overgreb, hvis mistanken retter sig mod forældrene selv eller en der bor på forældrenes adresse. I disse tilfælde er det Afdeling for Børn og Unge, som orienterer forældrene, når man er kommet dertil i processen, hvor det skal ske.

Forældrene skal orienteres, hvis mistanken ikke retter sig mod forældre eller et familiemedlem. I disse tilfælde er det lederen på den pågældende institution, der har ansvar at orientere forældrene, når den mistænkte er en anden voksen end forældrene selv eller et andet barn/ung.

Afdeling for Børn og Familie har et tæt samarbejde med politiet i disse sager og orientering af forældre vil ofte være en del af en drøftelse mellem begge parter af hensyn til efterforskning og sikring af beviser.

Handlevejledning

Sager med vold eller overgreb på børn og unge kan inddeles i tre niveauer: Bekymring, mistanke og konkret viden.

Graden af viden har betydning for den videre handling. Ved alle tre niveauer bør man drøfte sagen med sin leder og eventuelt hente sparring hos enten sin lokale forebyggelsesrådgiver eller vagten i Afdeling for Børn og Unge.

Bekymring

En bekymring er en diffus oplevelse af, at der er signaler på mistriksel hos et barn, ung eller i barnets/den unges familie. Symptomer og årsager kan være vanskelige at indkredse. Her er således ikke tale om, at man har konkret viden om en konkret handling begået af en bestemt person mod barnet/den unge. Her er heller ikke tale om mistanke.

Bekymringen bør derfor i første omgang i en kortere periode føre til skærpet observation af barnet/den unge og eventuel sideløbende en samtale med forældrene. Du bør også drøfte bekymringen med din leder. Det er vigtigt, at I sammen aftaler, hvordan I vil følge op på bekymringen, og også hvor længe den skærpede observation må foregå, inden I beslutter jer for eventuel videre handling.

Konkrete handleanvisninger ved bekymring

Selvom bekymringer ikke er konkrete, skal der arbejdes struktureret med dem, fordi det kan være en del af den tidligere opsporing.

Har man en bekymring for et barn, er her mulige veje at gå:

- Drøft sagen med nærmeste leder
- Vend sagen med den forebyggende rådgiver, som er tilknyttet institutionen. I kan også rette henvendelse til vagten i Afdeling for Børn og Familie.
- Læg en fælles plan – det kan f.eks. være observation af barnet i en afgrænset periode for at blive mere konkret.
- Inddrag altid forældrene, medmindre bekymringen går på vold og overgreb fra dem.

Afdeling for Børn og Familie står gerne til rådighed for sparring og drøftelser.

Mistanke og konkret viden

Mistanke forstås som mere end en bekymring. Det kan f.eks. være en mistanke om, at barnet/den unge er eller har været udsat for en seksuel grænseoverskridende adfærd eller en fysisk eller psykisk voldelig handling fra enten en voksen eller et andet barn/ung.

Mistanken kan opstå på baggrund af en nærmere observation af barnet, barnets egne udsagn om hændelser, der har fundet sted, udsagn fra andre, f.eks. andre børn, eller oplysninger, man har fået på anden vis. Mistanke skal altid føre til en underretning.

Konkret viden handler om de situationer, hvor et barn/en ung har været udsat for en konkret handling i form af overgreb begået af en eller flere personer.

Denne viden kan komme i form af udsagn fra barnet/den unge selv, udsagn fra vidner eller tilståelse fra krænkeren. Konkret viden skal altid føre til en underretning.

Konkrete handleanvisninger ved mistanke og viden

I det følgende beskrives handleanvisninger for ledere og medarbejdere ved henholdsvis 'bekymring og "mistanke/viden"'. Husk at du altid kan søge rådgivning hos Børn og Unge, hvis du er i tvivl om din rolle og dit ansvar, eller hvordan du skal agere – fx ift. forældrene – når du får mistanke eller konkret viden om vold eller overgreb mod et barn eller en ung.

Handlevejledningerne er kategoriseret efter, hvem din viden eller mistanke retter sig imod:

- Voksne
- Et barn under 18 år
- En ansat

Voksne

Det er vigtigt, at alle på det sted, hvor barnet er ved, hvordan de skal agere i situationer, hvor der er mistanke eller viden om, at en voksen har begået vold eller overgreb. I det følgende gennemgås i punktform, hvem der gør hvad. Ved tvivl skal Afdeling for Børn og Familie kontaktes.

Hvad skal gøre af virksomheden ved mistanke/viden

- Den medarbejder, som har mistanke eller viden har ansvar for at kontakte nærmeste leder og orientere om mistanken.
- Forældrene må ikke orienteres om mistanken, hvis sagen omhandler dem selv eller hvis mistanken er rettet mod en, der bor på forældrenes adresse.
- Retter mistanken sig ikke mod forældrene eller en, der bor på deres adresse, skal forældrene orienteres. Er man i tvivl, skal man kontakte Afdeling for Børn og Familie.
- Der sendes skriftlig underretning til underretning@slagelse.dk. I emnefeltet angives: Mistanke om vold og overgreb. Dette skal ske umiddelbart efter, man er blevet bekendt med mistanken. Flere steder er der en praksis om, at det er lederen, som sender underretningen, men den praksis må ikke stå i vejen for, at underretningen sendes umiddelbart efter, man er blevet bekendt med mistanken. Ved tvivl ring til Afdeling for Børn og Familie for sparring.
- Leder kontakter Afdeling for Børn og Familie for sparring. Er leder ikke til stede, så den pågældende medarbejder, som har sagen.
- Det er vigtigt, at leder og medarbejdere ikke afhører barnet/den unge, da det kan være afgørende for den videre sag, herunder bl.a. sikring af bevismateriale. I stedet skal leder og medarbejder bare 'lægge øre til' og være almindeligt lyttende og nysgerrige, uden at være ledende.
- Husk at skrive alt ned fra samtaler med involverede parter.

Hvad gør Afdeling for Børn og Familie

- Underretningen vurderes af en faglig koordinator, der drøfter den med rådgiver og evt. teamleder.
- Det vurderes, om volden eller overgrebet er af sådan en karakter, at der skal ske en politianmeldelse. Hvis det er tilfældet, drøftes sagen med politiet inden den anmeldes.
- Rådgiver vurderer i samarbejde med faglig koordinator eller teamleder om der skal iværksættes en sikkerhedsplan for barnet/den unge.
- Rådgiver vurderer i samarbejde med faglig koordinator eller teamleder om der skal iværksættes støtte i forhold til forældrene eller andre voksne omkring barnet/den unge.
- Rådgiver aftaler det videre forløb med faglig koordinator eller teamleder.
- Afdeling for Børn og Familie orienterer underretter jf. gældende regler.

Et barn under 18 år

Overgreb mellem børn kan have forskellig karakter og der vil være stor forskel på, hvordan et forløb skal tackles, alt efter om der er tale om jævnaldrende, familie eller stor aldersforskel. Proceduren er dog den samme uanset hvad, der er tale om og ved tvivl skal Afdeling for Børn og Familie kontaktes.

Hvad skal gøre af virksomheden ved mistanke/viden

- Den medarbejder, som har mistanke eller viden har ansvar for at kontakte nærmeste leder og orientere om mistanken.
- Der sendes skriftlig underretning til underretning@slagelse.dk. I emnefeltet angives: Mistanke om vold og overgreb. Dette skal ske umiddelbart efter, man er blevet bekendt med mistanken. Flere steder er der en praksis om, at det er lederen, som sender underretningen, men den praksis må ikke stå i vejen for, at underretningen sendes umiddelbart efter, man er blevet bekendt med mistanken. Ved tvivl ring til Afdeling for Børn og Familie for sparring.
- Leder kontakter Afdeling for Børn og Familie for sparring. Er leder ikke til stede, så den pågældende medarbejder, som har sagen.
- Det er vigtigt, at leder og medarbejdere ikke afhører barnet/den unge, da det kan være afgørende for den videre sag, herunder bl.a. sikring af bevismateriale. I stedet skal leder og medarbejder bare 'lægge øre til' og være almindeligt lyttende og nysgerrige, uden at være ledende.
- Husk at skrive alt ned fra samtaler med involverede parter.

Hvad gør Afdeling for Børn og Familie

- Underretningen vurderes af en faglig koordinator, der drøfter den med rådgiver og evt. teamleder.
- Det vurderes, om volden eller overgrebet er af sådan en karakter, at der skal ske en politianmeldelse. Hvis det er tilfældet, drøftes sagen med politiet inden den anmeldes.
- Rådgiver vurderer i samarbejde med faglig koordinator eller teamleder om der skal iværksættes en sikkerhedsplan for barnet/den unge.
- Rådgiver vurderer i samarbejde med faglig koordinator eller teamleder om der skal iværksættes støtte i forhold til forældrene eller andre voksne omkring barnet/den unge.
- Rådgiver aftaler det videre forløb med faglig koordinator eller teamleder.
- Afdeling for Børn og Familie orienterer underretter jf. gældende regler.

Orientering til andre forældre og bestyrelsen

- Lederen på virksomheden vurderer i samarbejde med Afdelingsleder i Børn og Familie om det er relevant at orientere forældre og bestyrelsen.
- Ved orientering af forældre indkalder lederen af den pågældende virksomhed til orienteringsmøde.
- Mødets indhold drøftes med Afdeling for Børn og Familie, som inden har sikret med politiet, hvad der kan drøftes og således at der alene gives de nødvendige informationer.
- Ved orienteringen skal der være en særlig opmærksomhed på tavshedspligt.
- Afdeling for Børn og Familie kan bestå ved orienteringer

En ansat

Mistanke eller viden om vold og overgreb rettet mod en ansat følger overordnet de samme retningslinjer som ved voksne, men der er en række ekstra punkter, man som leder og kommune skal gøre i tillæg til de almindelige procedurer.

Hvad skal gøre af virksomheden ved mistanke/viden

- Den medarbejder, som har mistanke eller viden har ansvar for at kontakte nærmeste leder og orientere om mistanken.
- Lederen skal straks kontakte centerchef i sin egen organisation og denne har ansvaret for at kontakte chef i Børn og Unge.
- Lederen skal forholde sig afventende ift. den ansatte, til der er lagt en plan og centerchef har givet besked – herunder også hvordan HR forholder sig ift. ansættelsesretlige forhold.

- Der sendes skriftlig underretning til underretning@slagelse.dk. I emnefeltet angives: Mistanke om vold og overgreb. Dette skal ske umiddelbart efter, man er blevet bekendt med mistanken. Flere steder er der en praksis om, at det er lederen, som sender underretningen, men den praksis må ikke stå i vejen for, at underretningen sendes umiddelbart efter, man er blevet bekendt med mistanken. Ved tvivl ring til Afdeling for Børn og Familie for sparring.
- Leder orienterer samtidig forældre om, at der er sendt en underretning.
- Det er vigtigt, at leder og medarbejdere ikke afhører barnet/den unge, da det er vigtigt for den videre sag, herunder bl.a. sikring af bevismateriale. I stedet skal leder og medarbejder bare 'lægge øre til' og være almindeligt lyttende og nysgerrig, uden at være ledende.
- Husk at skrive alt ned fra samtaler med involverede parter.

Hvad gør Afdeling for Børn og Familie

- Underretningen vurderes af en faglig koordinator, der drøfter den med rådgiver og evt. teamleder.
- Det vurderes, om volden eller overgrebet er af sådan en karakter, at der skal ske en politianmeldelse. Hvis det er tilfældet, drøftes sagen med politiet inden den anmeldes.
- Rådgiver vurderer i samarbejde med faglig koordinator eller teamleder om der skal iværksættes en sikkerhedsplan for barnet/den unge.
- Rådgiver vurderer i samarbejde med faglig koordinator eller teamleder om der skal iværksættes støtte i forhold til forældrene eller andre voksne omkring barnet/den unge.
- Rådgiver aftaler det videre forløb med faglig koordinator eller teamleder.
- Afdeling for Børn og Familie orienterer underretter jf. gældende regler.

Særlige pligter for virksomhedslederen

- Det skal afklares i samarbejde med chef om den mistænkte skal fritages for tjeneste. Her skal HR inddrages.
- Et forløb vedr. den mistænkte skal planlægges
- Alle ansættelsesretlige regler skal overholdes, f.eks. mulighed for krisehjælp og ret til bisidder.
- Indkaldelse til møde med repræsentation fra Børn og Unge sker fra chef til chef for Børn og Unge.
- Evt. afholdelse af forældremøde – dette besluttet i fællesskab med chef.
- Orientering af bestyrelse.

Øvrige ansatte på virksomheden

- Lederen vurderer i den enkelte sag om det er relevant at orientere det øvrige personale.
- Orienteringen må tidligst ske efter den ansatte er orienteret om politianmeldelsen.
- Lederen skal orientere personalet om støttemuligheder hos leder og tillidsvalgte.
- Ved orienteringen skal der være en særlig opmærksomhed på tavshedspligt.

Orientering til andre forældre og bestyrelsen

- Lederen på virksomheden vurderer i samarbejde med Afdelingsleder i Børn og Familie om det er relevant at orientere forældre og bestyrelsen.
- Ved orientering af forældre indkalder lederen af den pågældende virksomhed til orienteringsmøde.
- Mødets indhold drøftes med Afdeling for Børn og Familie, som inden har sikret med politiet, hvad der kan drøftes og således at der alene gives de nødvendige informationer.
- Ved orienteringen skal der være en særlig opmærksomhed på tavshedspligt.
- Afdeling for Børn og Familie kan bestå ved orienteringer

Pressehåndtering

Pressehenvendelser i sager om vold eller overgreb håndteres af chefen for Børn og Unge, chefen for det pågældende område eller af den relevante direktør. Det er chef for Børn og Unge, som i samråd med andre chefer lægger pressestrategien.

Særlige sager

I sager med stor pressebevågenhed og brug for indsatser fra flere instanser, kan Afdeling fra Børn og Familie indkalde alle relevante aktører med kort varsel. Vi kalder det: "Tryk på den røde knap". Her forventes alle, som er indkaldt at stille til møde eller sende repræsentant.

Vigtige oplysninger og kontakter

Ring altid til Afdeling for Børn og Familie, hvis du er i tvivl om noget i processen. Er det udenfor åbningstid, skal du kontakte den sociale døgnvagt, som træffes ved at ringe til politiet.

- Afdeling for Børn og Familie: tlf. 58573155
- Den Sociale Døgnvagt: Tlf. 114

Vidensgrundlag for beredskabet

Titel:

Børn og unge med seksuelt bekymrende eller grænseoverskridende adfærd – Handleveje ved bekymring for et barns seksuelle adfærd

<https://www.sbst.dk/Media/638073005640407018/B%20og%20unge%20med%20seksuelt%20bekymrende%20eller%20gr%20a6nseoverskridende%20adf%20a6rd.pdf>

Titel:

Fysisk vold og seksuelle overgreb mod børn og unge. En vidensopsamling

https://www.sbst.dk/media/10207/301875_Fysisk%20vold%20og%20seksuelle%20overgreb%20mod%20b%20C3%B8rn_PDF-UA.pdf

Titel:

Vidensopsamling om børn og unge med seksuelt bekymrende eller krænkende adfærd

<https://www.sbst.dk/media/10660/Vidensopsamling%20om%20b%20C3%B8rn%20og%20unge%20med%20seksuelt%20bekymrende%20eller%20kr%20A6nkende%20adf%20A6rd%20-%2004-02-2021.pdf>

Titel:

Den professionelle tvivl - En håndbog om tidlig opsporing af overgreb mod børn og unge

<https://www.sbst.dk/Media/638143772735969252/Den%20Professionelle%20Tvivl%20-%20En%20h%20c3%a5ndbog%20om%20tidlig%20opsporing%20af%20overgreb%20mod%20b%20c3%b8rn%20og%20unge.pdf>

Titel:

Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge med handicap

<https://www.sbst.dk/media/10674/Vold%20og%20seksuelle%20overgreb%20mod%20b%20C3%B8rn%20og%20unge%20med%20handicap.pdf>

Titel:

Bekymringsbarometer – en guide til at identificere, vurdere og reagere på børns seksuelle adfærd

<https://www.januscentret.dk/bekymringsbarometer/>

Titel:

Anbefalinger for god kvalitet i kommunernes indsats mod overgreb mod børn og unge

https://www.sbst.dk/Media/638211274560693232/SOS_Anbefalinger.pdf

Bilag 2: Handleplan

Denne handleplan skal udarbejdes i et tværfagligt forum minimum én gang om året og senest i september. Handleplanen tager udgangspunkt i den gældende børne- og unge politik, og er her omsat til fokusområder der er gavnlige for forebyggelse.

Fokusområde	Drøftelser til en lokal handleplan (emnerne og spørgsmålene er ikke endelige, så find selv på flere)	Initiativer Beskriv kort de initiativer, som drøftelserne har ført til
At børn og unge er i fokus og skal lyttes til og stoles på	Her kan I f.eks. drøfte: <ul style="list-style-type: none"> - Hvordan sikrer I, at de er den nødvendige tillid til barnet/den unge og forældrene - Hvordan vil du tale med børn og unge om din bekymring 	
At børn og unge får mulighed for at arbejde med egne grænser, tryghed, følelser og fællesskab	<ul style="list-style-type: none"> - Hvordan vil I sikre, at børn og unge får arbejdet med emner, som kan styrke deres modstandskraft mod vold og overgreb. - Hvordan skaber I trygge miljøer, der understøtter, at børn og unge ikke udsættes for vold og seksuelle overgreb. 	
At personalet omkring børn og unge har gode relationer, som følger de aftalte spilleregler for personalets relationer til børn og unge.	<ul style="list-style-type: none"> - Hvor går grænserne f.eks. for fysisk kontakt. Er det ok, at holde hånd, give kram, tumle? - Er der regler for, om man er alene som personale med et barn/en ung? - Hvilket sprogbrug har vi sammen med børn og unge? Hvad kan vi acceptere? - Er der emner, som ikke skal drøftes eller ord, som ikke skal bruges, når man er sammen med børn og unge. - Er man venner med børn og unge på sine private sociale medier? - Hvordan sikrer I, at personalets relationer til børn og unge italesættes og løbende er i fokus. - Er der situationer, som er kontroversielle og som kræver en stillingtagen fra hele personalegruppen. - Hvad er ansættelsespraksis ift. indhentning af referencer, børneattest mv. 	
At personalet samarbejder med forældrene omkring børn og unges trivsel	<ul style="list-style-type: none"> - Hvordan understøtter i en dialogorienteret tilgang i det daglige - Hvordan håndterer I arbejdet med underretninger – før, under og efter. 	
At tilgangen til arbejdet med forebyggelse af vold og overgreb bygger på faktuel viden?	<ul style="list-style-type: none"> - Hvilke fagpersoner kan I trække på? - Hvordan sikres, at der er nødvendig viden fra eksperter? 	
Evalueringspraksis	<ul style="list-style-type: none"> - Hvordan sikrer I, at der planlægges, udføres, evalueres og justeres på de initiativer, der er planlagt ift. forebyggelse af vold og overgreb 	

Bilag 3 - Actioncard

Layoutes efter handleanvisningerne